

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ НА ТЕМУ: «КИЇВСЬКИЙ ТРАНСПОРТ» («Мій Київ» 5 клас)

Тема: Київський транспорт.

Мета:

— ознайомити з терміном «транспорт»; з'ясувати роль громадського транспорту в житті міста; визначити етапи його розвитку в Києві; охарактеризувати основні види транспорту: трамвай, автобус, тролейбус, фунікулер, маршрутні таксі, метро.

— працювати з текстом підручника: читати, переказувати, відповідати на питання; вміти впізнавати предмет за описом і співвідносити із зображенням; формувати вміння обґрунтовувати свою думку, користуючись різними джерелами інформації, визначати переваги і недоліки того чи іншого виду міського транспорту; вдосконалювати роботу в малих групах.

— виховувати інтерес до предмету; бережливе і шанобливе ставлення до рідного міста; культуру поведінки в транспорті.

Тип уроку: комбінований.

Навчально-методичне забезпечення:

1. Комаров Ю.С., Алексеєнко І.В., Комарова П.Г., Атаманенко С.І. Мій Київ: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: АДЕФ-Україна, 2010.

2. Белкіна Е.В., Бойко В.М., Васильєв О.О., Глазунов Л.М., Іванюк О.Л., Левітас Ф.Л., Паламарчук Л.Б., Тараненко М.Г., Трухан О.Ф., Чанцева Н.І. Мій Київ: Історія. Культура. Географія. Підручник для 5 класу загальноосвітньої школи. 3-тє видання, доповнене й перероблене-К.: АДЕФ-Україна, 2006. — 196 с.: іл..

3. Ілюстрації: Річкового порту, Центрального залізничного вокзалу та Південного залізничного вокзалу, аеропорту «Бориспіль», «легкової» тяги-екіпажу «вантажної» тяги — возу, кінної залізниці, паровичка, першого київського трамваю, сучасного: трамваю, автобуса тролейбуса, фунікулера, маршрутного таксі, метро.

4. Робочі зошити.

Основні поняття і терміни:

«транспорт» — це галузь, що забезпечує перевезення вантажів, пасажирів і передавання інформації.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ.

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ ПО

ТЕМІ: «КИЇВ ПІДЗЕМНИЙ».

Індивідуальна робота з картками.

Картка № 1

(прізвище та ім'я)

1. Що не впливає на забруднення річок?

- А) Стічні води підприємств;
- Б) Надмірне удобрення полів;
- В) Побутові води міст;
- Г) Діяльність тваринного світу.

2. Назвіть, які міські служби ви знаєте?

3. Якими засобами зв'язку користується твоя сім'я?

Картка № 2

1. Що не є засобом зв'язку?

- А) Інтернет;
- Б) Телефон;
- В) Книжка;
- Г) Телебачення.

2. Назвіть, які міські комунікації ви знаєте?

Звідки населення Києва дістає воду?

Групова робота.

Клас ділиться на дві частини: кожна з яких складає свій варіант відповіді на запитання:

— Чому водні багатства треба оберігати від забруднення?

Фронтальна робота у формі репродуктивної бесіди.

1. Назвіть, які міські комунікації ви знаєте.

2. Що таке водогін? (Система труб, фільтрів тощо, призначена для водопостачання.)

3. Що таке каналізація? (Сукупність інженерних споруд, устаткування та санітарних засобів, що забезпечує збирання та виведення за межі населених пунктів і промислових підприємств забруднених стічних вод, а також їхнє очищення та знешкодження перед використанням чи скиданням у водойму.)

4. Назвіть, які міські служби ви знаєте?

5. Що таке зв'язок? (Це передавання і приймання інформації за допомогою технічних засобів.)

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАЬ УЧНІВ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Вчитель організовує дидактичну гру — розгадування ребусу.

Зараз для того, щоб дізнатися тему нашого уроку, я пропоную вам розгадати ребус.

Слово, яке зашифроване в ребусі — «це транспорт». Отже, тема нашого уроку: «**Київський транспорт**».

Вчитель використовує пояснення для ознайомлення дітей з поняттям «транспорт».

Життя нашого міста залежить від перевезення пасажирів, підвезення різних товарів та продуктів харчування до магазинів, шкіл, лікарень, промислових

підприємств. Усі ці перевезення виконує транспорт. Він забезпечує безперервну роботу всіх ланок міського господарства. За допомогою транспорту здійснюються зв'язки Києва з іншими містами та селами нашої держави, зарубіжними країнами. Транспорт називають кровоносною системою господарства.

Отже, транспорт — це галузь, що забезпечує перевезення вантажів, пасажирів і передавання інформації.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.

1. Що таке транспорт? Види транспорту.

Розповідь вчителя, що супроводжується роботою учнів з історичним словником.

Як ми вже зазначили, транспорт — це сукупність засобів, призначених для переміщення людей, вантажів, сигналів та інформації з одного місця в інше.

«Транспорт» — це галузь, що забезпечує перевезення вантажів, пасажирів і передавання інформації.

Конспективна розповідь вчителя.

Транспорт поділяється на три категорії: транспорт загального користування, транспорт незагального користування і особистий або індивідуальний транспорт. Транспорт загального користування не слід плутати із громадським транспортом (громадський транспорт є частиною транспорту загального користування). Транспорт загального користування обслуговує торгівлю (перевозить товари) і населення (пасажирські перевезення). Транспорт незагального користування — внутрішньовиробничий і внутрішньовідомчий транспорт. Нарешті, особистий транспорт — це легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, велосипеди, яхти, приватні літаки.

Роботу з текстом підручника вчитель організовує у формі ланцюжкового читання підпункту параграфа про види транспорту.

Київ сполучений з іншими містами країни річковим, автомобільним, повітряним і залізничним транспортом.

Річковий транспорт має давню історію. По Дніпру ще за княжих часів проходив відомий шлях «із варягів у греки». Цей шлях мав велике значення для розвитку Київської Русі, зміцнення її торгових, культурних і релігійних зв'язків. Водним транспортом із Києва можна дістатися в інші міста України.

Річковим транспортом перевозять не лише пасажирів. Головне його завдання — доставляти вантажі. Річковий транспорт вважають найдешевшим (не потрібно будувати доріг). Ним перевозять будівельні матеріали, ліс, вугілля, зерно тощо.

Автошляхи розходяться від Києва в усіх напрямках, сполучаючи його з сотнями населених пунктів України. З Центрального автовокзалу, розташованого на Московській площі, щоденно відправляються сотні автобусів за 50-ма маршрутами в різні міста України та за кордон. Автобуси також курсують із п'яти інших автостанцій Києва.

Залізничний транспорт має велике значення в житті не лише м. Києва, а й усієї України. Ним перевозять пасажирів і вантажі.

Залізницею ти можеш поїхати на відпочинок до Чорного моря, на екскурсію до Львова чи просто у гості до бабусі.

Центральний залізничний вокзал є головними наземними воротами нашого міста. Він споруджений у 1870 р. Щоденно пропускає понад 30 тис. пасажирів. Під час реконструкції в 2000 році розширено підземні переходи, зроблено підйомники для інвалідів, побудовано південну частину, яка отримала назву «Південний вокзал». В цілому вокзальний комплекс набув сучасного європейського рівня.

Одним із наймолодших видів транспорту є повітряний. Його перевага перед іншими полягає у швидкості. Ним перевозять пасажирів, пошту, а також вантажі. У Києві працює два аеропорти — «Бориспіль», що розташований у місті Бориспіль за 35 км від Києва, та аеропорт «Київ», що знаходиться в Жулянах.

Головні повітряні ворота Києва і всієї України — міжнародний аеропорт «Бориспіль». Він має справді європейський вигляд і відповідає міжнародним вимогам. Тут здійснюють регулярні рейси більш як 50 іноземних і 16 українських авіакомпаній. Аеропорт обслуговує понад 6 тис. пасажирів щодня.

Первісне закріплення вчитель здійснює шляхом постановки дидактичних запитань.

1. Який відомий шлях проходив по Дніпру ще за княжих часів?
2. Яке головне завдання річкового транспорту?
3. Де в Києві знаходиться річковий порт і річковий вокзал?
4. Які автостанції в місті ти знаєш?
5. Які марки автобусів відправляються з автостанцій?
6. Чи був ти в аеропорту «Бориспіль» або «Жуляни»? Які твої враження?
7. Чи можеш ти уявити життя без транспорту?

2. Міський транспорт.

Розповідь вчителя, що супроводжується демонструванням ілюстрацій.

Для нас, киян, важливе значення має міський транспорт. А яким же транспортом користувались наші прапрадіди у 18—19 ст.? Довідники, фотографії засвідчують, що тоді в Києві використовували кінну тягу — як «легкову» (екіпажі), так і «вантажну» (вози). У 1886 р. в Києві було створено кінну залізницю. Вона знаходилася на Хрещатику. Вагони були розраховані на 20 осіб. Тяговою силою в них були коні, а пізніше — паровички.

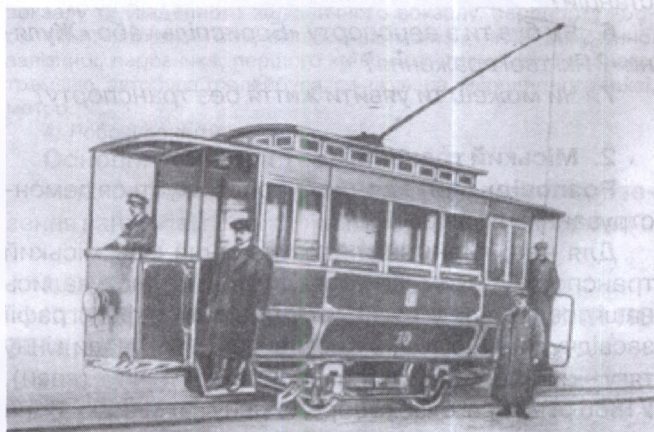

Групову роботу вчитель організовує під час опрацювання тексту підручника. Учні діляться на 6 груп, кожна з яких опрацьовує певний підпункт параграфу про певний вид міського транспорту, а потім кожна з груп переказує свою частину тексту іншій половині класу. **Вчитель** доповнює учнів додатковою інформацією про певний вид транспорту і використовує відповідну ілюстрацію.

1 група — «Трамвай».

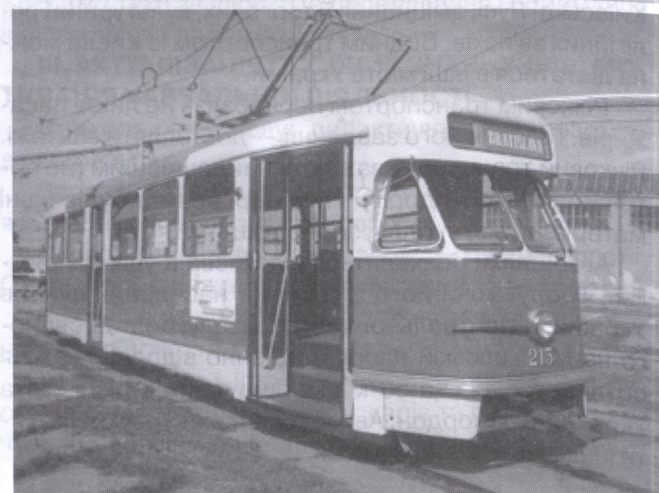
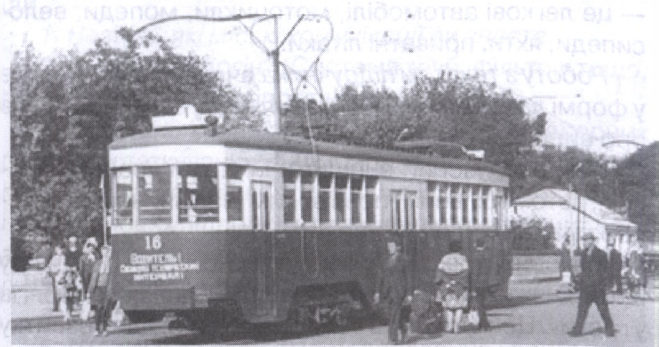
У 1892 р. у нашому місті пішов перший в Росії електричний трамвай. Довжина його колій становила 1,5 км — від Європейської площі до Поштової (тоді — від Царської площі до Нижньої). А в 1978 р. у нас почав діяти перший швидкісний трамвай, який рухається майже з такою швидкістю, як метро. Зараз налічують десятки різних трамвайних маршрутів. Але, починаючи з 1980 р., цей вид транспорту почав поступатися перед іншими.

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

Сьогодні даний вид транспорту перебуває у стані занепаду, про що свідчать зношений та застарілий рухомий склад і постійні скорочення мережі. Система налічує 19 маршрутів, має довжину в 139,9 км, обслуговується трьома депо. Основною сучасною проблемою київського трамвая є масштабне скорочення

трамвайної мережі, що стало нормою з середини 1990-х років. Зокрема, при реконструкції моста Патона з нього було знято трамвайні колії, що спричинило розділення єдиної київської трамвайної мережі на дві автономні частини: лівобережну і правобережну. Роль цього виду транспорту в Києві відійшла на другий план. Цьому виду транспорту протиставляють більш швидке метро, а серед міського електротранспорту — тролейбус, використання якого є дешевшим. Швидкісна лінія київського трамвая, що сполучає залізничний вокзал і Борщагівку, відкрита після реконструкції 16 жовтня 2010 року. На сьогодні працюють 12 станцій — всі, крім «Повітрофлотської». У 2000—2008 роках працювала також лівобережна лінія, що проходить житловим масивом Вигурівщина—Троєщина. (Станом на початок 2010 року лівобережна лінія швидкісного трамвая не працює).

2 група — «Автобус».

Автобусний рух починає свою історію з 1925 р. Перший регулярний маршрут проходив від нинішньої Європейської площі до вулиці Саксаганського. Тоді здійснювали рейси автобуси італійського та німецького виробництва, однак вже у 1929 р. з'явилися вітчизняні. Зараз у Києві курсують автобуси Львівського заводу, із Швеції, найбільше угорських. У місті налічується 120 автобусних маршрутів.

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

На сьогодні у Києві діє близько 90 автобусних маршрутів, які охоплюють собою усі частини міста. Кількість автобусів перевищує 700 одиниць, працює 8 автобусних парків.

В основному, на всіх маршрутах використовують МАЗ 103 та CityLAZ 12, так само можливе використання автобусів ЛАЗ 52527 на маршрутах з незначним пасажиропотоком. На маршрутах, що зв'язують станції метрополітену і житлові масиви, крім подинкових автобусів, використовуються і зчленовані МАЗ 105, CityLAZ 20, Volvo B10M55.

3 група — «Тролейбус».

У застосуванні тролейбусів кияни були майже піонерами: освоїли цей вид транспорту другими після москвичів. Тролейбус почав діяти в 1935 р. Спочатку на вулиці виїхали чотири машини. Перший маршрут проліг по вулиці Великій Васильківській до площі Толстого протяжністю 3,5 км. Зараз протяжність тролейбусних маршрутів сягає близько 250 км.

Для потреб міста тролейбуси марки «Київ-12» по-

ставляє Київський державний авіаційний завод «Авіант».

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

На початку 1990-х років з'являються перші ознаки кризи — скорочуються тролейбусні маршрути (врешті-решт, до початку 2000-х років майже усі тролейбусні лінії в центральній частині міста було ліквідовано), масово списуються старі тролейбуси в умовах відсутності нових надходжень. Починається випуск власних київських тролейбусів. Протягом 2005—2008 років відбулися деякі зміни на краще. Найбільше було придбано тролейбусів Львівського виробництва. Станом на грудень 2010 року парк київських тролейбусів налічує 533 одиниць рухомого складу, діє 36 маршрутів, протяжність ліній складає близько 500 км.

4 група — «Маршрутне таксі».

Перші таксомотори з'явилися на вулицях міста в 1913 р., тобто через 25 років після того, як кияни побачили на власні очі перший автомобіль. З кожним роком таксомоторний парк зростає. Кожний житель міста по телефону може замовити таксі в будь-який час доби. Це комфортний вид транспорту, але й найдорожчий. У пасажирів здобули популярність маршрутні таксі, які значно швидше, ніж автобус, доставляють пасажирів у потрібний пункт.

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

На 2012 рік в Києві функціонує більше ніж 400 маршрутів, які обслуговують маршрутні таксі.

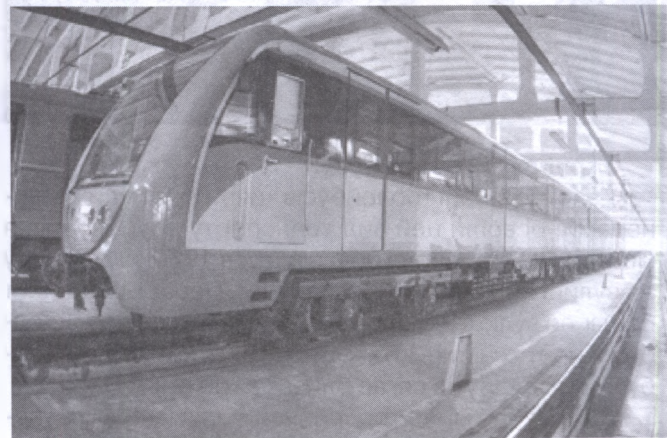
5 група «Метро».

Найпопулярнішим видом міського транспорту в киян є метрополітен. Першу його лінію з чотирма станціями побудовано в 1960 р. від залізничного вокзалу до Дніпра. Її довжина становила 5,2 км. Святошинсько-Броварську лінію збудовано в 1980 р. На цій лінії у 2003 р. було збудовано ще 2 станції. Киян обслуговують ще дві лінії метро: Сирецько-Печерська та Куренівсько-Либідська.

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

У Києві ідея підземної залізниці вперше виникла 1884 року. Саме тут уперше в Російській імперії розглянуто проект дороги під землею. Проект передбачав проведення тунелів від пристані на Дніпрі до залізничного вокзалу через Поштову площу і Бессарабку. Проте депутати міської Управи відхилили цей проект — цілком імовірно, через банальний страх перед невідомим. 6 листопада 1960 року відкрито першу ділянку Святошино-Броварської лінії завдовжки 5,2 км з п'ятьма станціями — «Вокзальна», «Університет», «Хрещатик», «Арсенальна» та «Дніпро». З 1960 року побудовано 3 лінії загальною довжиною 65,18 км, що налічують 50 станцій. Багато станцій метрополітену є пам'ятниками історії та культури. На сьогодні метрополітен є найшвидшим громадським транспортом. Враховуючи великі розміри мегаполісу та заванта-

женість вулиць Києва, метрополітен користується популярністю як у киян, так і в гостей міста. Київський метрополітен активно розвивається. У 2010—2011 роках відкрилися чотири нові станції — «Деміївська», «Голосіївська», «Васильківська» і «Виставковий центр». Будівництво Куренівсько-Червоноармійської лінії продовжується, у 2012 році планується відкриття ще двох станцій — «Іподром» та «Теремки». Проводиться спорудження четвертої (Подільсько-Вигурівської) лінії, ведуться проектні роботи п'ятої (Лівобережної) лінії метрополітену.

6 група «Фунікулер».

Проблема зв'язку між Верхнім містом і Подолом існувала завжди, скільки існує Київ. Тому виникла ідея створення механічного підйому у вигляді невеличкої залізниці. У 1905 р. було споруджено фунікулер, який після кількох реконструкцій перевозить багато пасажирів. Щороку його послугами користуються близько 3 млн. киян та гостей міста. Довжина колії становить 238 м, рейс триває 2,5 — 3 хв., але пасажирів встигають помилуватися гарними краєвидами. Небагато міст світу можуть похвалитися таким видом транспорту.

Доповнення вчителя, що супроводжується використанням ілюстрацій.

Фунікулер, або «Михайлівський електричний канатний підйом», був споруджений коштом товариства Київської міської залізниці. Спорудження фунікулера тривало протягом 1902—1905 років. Фунікулер відкрито 7 травня 1905 року. Колії підйому простяглися на 200 метрів. У 1958 року проведено кардинальну реконструкцію фунікулера: у машинному залі встановили більш сучасне устаткування, яке, крім усього, ще й гарантувало повну безпеку руху — а наприкінці 1984 року фунікулер пережив ще одне оновлення, лінія подовжилась на 38 метрів. Оскільки до фунікулера найбільш схожим видом транспорту є трамвай, тому проїзні квитки на трамвай діють також і на фунікулер, а вартість однієї поїздки становить півтори гривні. До листопада 2008 року існували єдині квитки, які діяли як у автобусах, тролейбусах, трамваях, так і в фунікулері. Нині запроваджено спеціальні жетони для проходу на станції фунікулера.

Первісне закріплення вчитель здійснює у формі фронтальної роботи з класом за запитаннями.

1. Яке значення має міський транспорт?
2. Який вид міського транспорту найзручніший?
3. Скільки в Києві ліній метро?
4. Яким видом транспорту найчастіше користуєшся ти і твої батьки?
5. Які маршрути міського транспорту проходять біля твого будинку, школи?
6. Яка станція метро знаходиться найближче до твого будинку?
7. Як ти вважаєш, чи потрібно будувати нові станції метро? Чому?

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО НА УРОЦІ.

Вчитель проводить дидактичну гру: розв'язування кросворду «Київський транспорт».

1. Галузь, що забезпечує перевезення вантажів, пасажирів і передавання інформації. (Транспорт.)
2. Наймолодший вид транспорту. (Повітряний.)
3. Міжнародний аеропорт в Україні. (Бориспіль.)
4. Вид транспорту в Києві, що з початку 90-х років перебуває в занепаді. (Трамвай.)
5. Найпопулярніший вид транспорту. (Метро.)
6. Скільки гілок метро в Києві. (Три.)

VI. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ.

Отже, транспорт, це галузь, що забезпечує перевезення вантажів, пасажирів і передавання інформації. В Києві представлені всі види транспорту: річковий, сухопутний, залізничний, повітряний. В місті мережа міського транспорту, представлена: трамваями, що переживають зниження популярності, через занепад даного виду транспорту, автобусами, тролейбусами, маршрутним таксі, які користуються популярністю серед міського населення, але найбільш популярним через свою швидкість та зручність — метро. А також в Києві для зручності з'єднання Верхнього міста з Подолом функціонує фунікулер. Транспортна система міста, хоча і є доволі розгалуженою, розвинена недостатньо і потребує подальшого удосконалення.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

- Опрацювати параграф «Транспортна система міста».
- Відповісти на запитання в кінці параграфу.
- Намалюйте ваш улюблений вид транспорту.